

MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee
Munga 18
50088, Tartu

Teie 12.06.2024 nr 8-1/24/2608-2,
HTM/24-0627/-1K

Meie 12.07.2024 nr 2-3/1621

**Majandus- ja
Kommunikatsiooniministeeriumi märkustega
kooskõlastus „Teadus- ja arendustegevuse ning
innovatsiooni korralduse seaduse“ eelnõule**

Austatud Kristina Kallas

Majandus-ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi ka *MKM*) soovib tunnustada Haridus- ja Teadusministeeriumi (edaspidi ka *HTM*) tööd teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse (edaspidi *TAIKS*) eelnõu koostamise eest. Rõhutame käesolevaga taas, et kuigi teadus- ja arendustegevuse korralduse seadus muutub *TAIKS*iks, siis on oluline, et innovatsioon oleks reguleeritud nii vähe kui võimalik ja nii palju kui vajalik. Erinevalt madalamal tehnoloogia valmidusastmel toimuvast ehk klassikalisest teadusest, lähtuvad innovatsiooni riiklikud sekkumisviisid / toetamise viisid väga ümbritsevast keskkonnast ja peavad olema paindlikud.

Seega, kuigi ettevõtluses tehtava teadus- ja arendustegevuse riiklik toetamine võib toimuda klassikaliste grantide kaudu, siis erinevalt avaõiguslikest asutustest, mis tegelevad teadus- ja arendustegevusega, on riigi sekkumisviisid ettevõtluses toimuvasse teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni eelkõige piiritletud riigiabireeglitega. Sealjuures ei ole oluline mitte rahastamise instrument, vorm, viis vms, vaid et sekkumisega ei rikutaks riigiabi reegleid ega tekitataks ebaausat konkurentsieelist. Seega on oluline, et *TAIKS* ei kitsendaks ebamõistlikult riigipoolseid innovatsiooni toetamise võimalusi.

Mõistame, et *TAIKS*i koostamise protsess pole olnud kerge ning on võtnud aastaid aega. Tõenäoliselt protsessi keerukusest tulenevalt sisaldab seadus jätkuvalt mitmeid ebaselguseid, hooletusvigu ning eelnõu ja seletuskirja ebakõla. Seetõttu saab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kooskõlastada „Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse“ eelnõu **ainult** alljärgnevate ettepanekute arvestamisel:

1. *MKMi* arvamusel on **eelnõus esitatud rahastusinstrumendid ning nende kehtestamise alused liiga piiravad**, mis ei võimalda praktikas toetada mitmeid tegevusi, mida *MKM* (ja meie hinnangul ka *HTM* ise) seni teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonipoliitika elluviimisel on rahastatud. Sellest tulenevalt teeme järgmised ettepanekud:
 - 1) **Lisada § 2 termin “toetus”**, mis defineerib selgelt, et käesoleva seaduse mõttes ei ole silmas peetud ainult grante, vaid erinevaid toetamise viise, mida ei ole mõistlik kinnise loeteluna esitada, sest näiteks innovatsiooni toetamisel ei ole sellisel moel fikseeritud rahastusinstrumente nagu seda on baasteaduse rahastamisel. Seega on oluline markeerida, et toetus ei võrdu grant. Soovitame defineerimisel kasutada

Rahandusministeeriumi koostatud juhiseid¹, mille puhul eristab toetust teistest finantseerimise viisidest asjaolu, et selle eest ei ole vastu saadud kaupu ega teenuseid. Käsiraamatu selgituste alusel teeme ettepaneku tuua eelnõusse tagasi **tegevustoetuse mõiste praeguse § 17 “Asutuse teadus- ja arendustegevuse toetus” asemel**. Sel juhul oleks tagatud ka terminoloogiline ühtsus Rahandusministeeriumi käsiraamatus esitatuga.

- 2) **Eemaldada § 7 viited konkreetsetele rahastusinstrumentidele 4. peatükis.** Juhul, kui siiski on vaja luua seoses valdkondlike ministeeriumite, teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonna eest vastutavate ministeeriumite ülesannete ja võimalike rahastusinstrumentide vahel, siis lisada need seosed seletuskirja. Oluline on siinkohal seletuskirjas rõhutada, et kui üldjuhul kasutab eelkõige teadus- ja arendustegevuse valdkonna eest vastutav ministeerium eelnõus nimetatud instrumente, siis kõik ministeeriumid võivad kasutada ka teisi rahastusinstrumente ja võimalusi teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastamiseks, mida näevad ette teised seadused (nt RHS), ministeeriumite sisekorrad jm TA-tegevuste rahastamise võimalused, mida ei ole mõistlik TAIKSis hakata piirama.
- 3) **§ 19 ja § 20 eemaldada säte, mis kohustab vastavaid rahastusinstrumente rakendama ministri määruse alusel.** Teeme ettepaneku sõnastada § 19-s „(2) Sihttoetuse eraldamise otsustab valdkonna eest vastutav minister oma pädevuse ulatuses.“ ja § 20-s „(2) Teadus- ja arendustegevuse valdkonna süsteemitoetuste eraldamise otsustab teadus- ja arendustegevuse valdkonna eest vastutav minister oma pädevuse ulatuses. (3) Innovatsiooni valdkonna süsteemitoetuste eraldamise otsustab innovatsiooni valdkonna eest vastutav minister oma pädevuse ulatuses.“.
- 4) Arvestades, et § 20 lõige 3 viitab otseselt innovatsiooni valdkonna süsteemitoetusele, teeme ettepaneku **täiendada § 20 pealkirja järgmiselt: „§ 20. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni süsteemitoetus“.**
- 5) Tulenevalt eelmisest muudatusest **täiendada § 20 seletuskirja osa**, lisades sinna läbivalt sõna „innovatsioon“ sõnade „teadus- ja arendustegevuse“ kõrvale ning täiendades näidisloetelu innovatsiooni süsteemitoetuse võimalike näidetega: Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse (edaspidi ka *EIS*) tegevustoetus, rahvusvaheliste teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni organisatsioonide (ESA, CERN) liikmemaksud ja valikprogrammides osalemise tasud, Euroopa Liidu toetatud kompetentsikeskuste kaasrahastamine (AIRE, Küberturvalisuse Keskus), teadus- ja tehnoloogiamahukate kiirendite (CLD, NATO DIANA) toetamine. Oluline on ka seletuskirjas rõhutada, et toetus ei võrdu grant, siinkohal kasvõi näitena tuua Eesti Teadusagentuuri (edaspidi ka *ETAg*) või EISi tegevustoetus.
- 6) **Muuta § 16 lg 3 punktis 3 nimetust “teadus- ja arendustegevuse sihttoetus” nimetuseks “teadus- ja arendustegevuse toetus” ja seda vastavalt ka §-s 19.** Selle muudatuse eesmärk on anda valdkondlikule ministeeriumile võimaluse kasutada erinevat tüüpi finantsinstrumente ja vorme valdkondliku teadus-arendustegevuse rahastamisel. Vastavalt soovime ära muuta § 19 lg 1 järgmiselt: „(1) **Teadus- ja arendustegevuse toetus on juriidilisele isikule ja asutusele või füüsilisele isikule riigi eesmärkide täitmiseks määratav teadus- ja arendustegevuse toetus.**“.

¹ <https://www.fin.ee/riigi-rahandus-ja-maksud/riigieelarve-ja-eelarvestrateegia/tegevuspohise-eelarvestamise-kasiraamat/saadud-ja-antud-toetused>

Põhjendus: Eelnõu § 19 (1) määratleb ära, et ministeerium võib anda välja sihttoetust ning defineerib väga täpselt, et teadus- ja arendustegevuse sihttoetus on juriidilisele isikule ja asutusele riigi eesmärkide täitmiseks määratav teadus- ja arendustegevuse toetus. Antud sõnastus on äärmiselt kitsendav ega jäta võimalusi paindlikeks koostöövormideks teadlastega (nt teadusnõustamise tellimiseks/ üksikteadlase kaasamiseks teaduspõhisema poliitikakujundamise eesmärgil). Lisaks on MKM enda haldusalas teadus- ja arendustegevuse toetamiseks välja andnud ja soovib ka tulevikus anda välja stipendiume ja korraldada vastavaid konkursse. Selline kitsendus piirab ministeeriumi otsustuspädevust § 7 (1) rakendamisel, takistab sektoritevahelist mobiilsust (sh ka vastava meetme elluviimist) ning sunnib ministeeriumi kasutama ebatõhusa(ma)id lahendusi.

Sarnaselt § 7 lõike 6 punktile 3 kitsendab innovatsiooni valdkonna eest vastutava ministeeriumi ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetamist riigieelarvest käesoleva eelnõu § 20. Paragrahv 20 lõike 2 ja 3 kohaselt on võimalik teadus- ja arendustegevuse süsteemitoetust eraldada vaid teadus- ja arendustegevuse või innovatsiooni valdkonna eest vastutava ministri määruse alusel. Samas on selge, et kõiki süsteemitoetusi ei eraldata ministri määruse alusel, tihtilugu võivad olla tegu näiteks hankelepingu, haldusala eraldislepingu või sihttoetusega. Toetamiseks ettevõtete teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni, esindab MKM Eesti liikmelisust ESAs ja CERNis ning tasub nende liikmemakse ja valikprogrammides osalemise tasusid. Lisaks on MKMil otselepingud riigisiseste ja -väliste teadus- ja arendustegevuste ning innovatsiooni toetavate tegevuste elluvijatega (CDL, NATO DIANA, AIRE, Küberturvalisuse Keskus).

Eelnõu on ka vastuolus seletuskirjaga, kus süsteemitoetuse näidetena on toodud ETAgil tegevustoetus või Eesti Teadusinfosüsteemi arendused, mida ei anta ministri määruse alusel ning mis pole klassikalises mõttes toetus (grant). Ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastamiseks sobib ka § 19 ning § 21 on vaid erasektori toetamiseks suunatud, aga seda ei käsitle § 7 lõike 6 punkt 3. Ühtlasi palume vaadata üle seletuskiri, sest seletuskirjas § 7 lõike 6 viidatakse § 21-le.

Võimalik, et eelnõus esineb veel ristviitamisi, mis tekitavad eespool kirjeldatud praktilist TA-tegevuste rahastamist piiravaid tingimusi. Seega soovitab MKM eelnõu koostajal eelnõu läbivalt hoolsalt üle vaadata ja piirangud eemaldada.

2. **Täiendada eelnõud lisanduva paragrahviga, mis sätestab rakendusuuringute keskuse ülesanded ja volitusnormi.** Tõenäoliselt on sobivaim asukoht lisanduva paragrahvi jaoks käesoleva eelnõu paragrahvide 9 (Innovatsioonipoliitika rakendusüksus) ja 10 (Eesti Teaduste Akadeemia) vahel.

Põhjendus: rakendusuuringute keskuse näol on tegu täiesti uue tegijaga Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonimaastikul – Eestis ei ole olnud seni rakendusuuringute keskust, millega võrreldavad asutused on juba aastakümneid toiminud meie eeskujuriikides (nt VTT Soomes, RISE Rootsis, GTS Taanis jne). Eesti esimese rakendusuuringute keskuse käivitamisel on selgunud, et keskus vajab seadusest tulenevat haldusülesannet ja volitusnormi. Nt Eesti põhjanaanabritel Soomes on VTT-l eraldi oma seadus. MKM ei näe hetkel vajadust hakata looma Eesti rakendusuuringute keskusele oma seadust, kuid vajalik on selle asutuse eksistents ja roll ära markeerida TAIKSis. Sealjuures ei ole Rakendusuuringute keskuse näol tegu rakendusüksusega selle sõna sisulises

tähenduses, nagu see on. Teeme ettepaneku sõnastada täiendav paragrahv alljärgnevas sõnastuses:

§x Rakendusuuringute keskus

- (1) Rakendusuuringute keskus on innovatsiooni valdkonna eest vastutava ministeeriumi vastutusalas tegutsev äriühing, mille ülesanne on pakkuda ettevõtetele rakendusuuringute ja eksperimentaalarenduse alaseid teenuseid Eesti majanduse teadmispõhise arengu ja uuenduslikkuse hüvanguks.
- (2) Rakendusuuringute keskus on Eesti majanduse arengu jaoks strateegilistes valdkondades teenuseid pakkudes iseseisev ja erapooletu, lähtudes järgmistest põhimõtetest:
 - 1) tagab strateegilistes valdkondades teadus- ja arendustegevuse baasvõimekuse olemasolu ja arendamise;
 - 2) keskendub teadus- ja arendustegevuses rakenduslikele ja eksperimentaalarendusele, millel on kommertsialiseerimise potentsiaal;
 - 3) osaleb aktiivselt rahvusvahelises teadus- ja arendustegevuse ning innovatsioonialases koostöös ja võrgustikes.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium soovib teha järgmised täiendavad ettepanekud seaduse eelnõus:

1. **§ 2 punktis 8 asendada sõna „teadlane“ sõnaga „teadus- ja arendustöötaja“.**
Põhjendus: teadlane viitab ennekõike akadeemilisele töötajale ning on üpris kitsas mõiste, samas teadus- ja arendustegevust ei vii läbi vaid teadlased. Rahvusvaheliselt on kasutuses mõiste „teadus- ja arendustöötaja“, mis sisaldab endas kõiki teadus- ja arendustegevusega tegelevaid isikuid.
2. **Lisada § 2 alla kaks täiendavat mõistet – „teadus- ja arendustegevuse valdkond“ ja „innovatsiooni valdkond“ järgmistes sõnastustes:**
„x) teadus- ja arendustegevuse valdkond hõlmab endas teadus- ja arendusasutustes, ülikoolides ja evalveeritud kõrgkoolides läbi viidavat teadus- ja arendustegevust ning sellega kaanevaid tegevusi;“
„y) innovatsiooni valdkond hõlmab endas erasektori poolt läbi viidavat teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni ja sellega kaasnevat tegevusi;“

Põhjendus: mõistete alla lisamine aitaks kohe algusest peale seaduse lugejal aru saada, mida need valdkonnad endas sisaldavad, kes millist poliitikat kujundab ja aitaks ära hoida ka erinevaid tõlgendusi. Leiame, et § 7 lõige 3 sellises sõnastuses jätab mulje, et Haridus- ja Teadusministeerium kavandab, korraldab ja töötab välja teadus- ja arenduspoliitikat kõigi sihtrühmade silmades sh erasektori teadus- ja arenduspoliitikat. Oluline on aga silmas pidada, et Vabariigi Valitsuse seaduse kohaselt MKMi valitsemisalas on ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetamine ja korraldamine. Kuna innovatsioon on käesolevas seaduses defineeritud kitsendatult nõnda, et sellele peab olema eelnenud teadus- ja arendustegevus, siis on ettepanek ka innovatsioonivaldkond defineerida moel, et see sisaldab endas erasektori poolt tehtavat teadus- ja arendustegevust. Taolises definitsioonis innovatsiooni valdkonna eest vastutab ka tegelikkuses MKM, teadus- ja

arendustegevuse valdkonna eest HTM. Palun ka seletuskirja lisada selgitus, et innovatsioonivaldkonna taoline definitsioon kehtib käesoleva seaduse raames ja lähtub siin seaduses kasutatavast kitsendatud innovatsioonidefinitsioonist (innovatsiooni definitsioon on muidu teadupärast oluliselt laiem).

Alternatiivselt sõnastada § 7 lõige 3 selliselt, et oleks arusaadav, millistele sihtrühmadele Haridus- ja Teadusministeerium kavandab teadus- ja arendustegevuse poliitikat.

3. **Eemaldada § 3 lõige 3 või lisada vastavasse lõikesse lauseosa „mittemajandusliku iseloomuga“ pärast sõna „rahastatud“.**

Põhjendus: kuna eelnõu reguleerib ka erasektoris tehtavat teadus- ja arendustegevust, mida rahastatakse samuti avalikest vahenditest, kuid mida ärilistel või muudel kaalutlustel ei soovita avalikkusele kättesaadavaks teha. Erasektori poolt avalikest vahenditest tehtava TA-tegevuse tulemuste avalikustamist ei pea piirama mingid õigusaktid, see võib olla ettevõtja vaba valik mitte avalikustada, eriti kui seda on suure tõenäosusega rahastatud riigiabi tingimustes (vähese tähtsusega abi või üldine grupierandi määrus), kus ettevõtjal on ka märkimisväärne omaosalus ning riigiabi tingimused ei nõua tulemuste avalikustamist.

4. **§ 4 lõige 2 punkt 3 osas täpsustada seletuskirjas**, mida peetakse silmas „Eesti riigi osalemise rahvusvahelises teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni alases koostöös“?

Põhjendus: praktiline kogemus ütleb, et siin on ennekõike silmas peetud Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi ja näiteks selle partnerlusi. Samas rahvusvahelised koostöölepingud ja rahvusvaheliste organisatsioonidega liitumine käib läbi Välisministeeriumi ning selles on vaid üks otsustustasand Vabariigi Valitsusel, mõnikord nõuab liitumine Riigikogus ratifitseerimist (CERN, ESA) ehk nn lõplikku riiklikul tasemel otsustamist. „Rahvusvaheline TAI-alane koostöö“, eriti sõna „koostöö“ on äärmiselt lai, seega palume seletuskirja vastavalt täpsustada.

5. **Sõnastada § 4 lõiked 3-5 ümber järgnevalt:**

„(3) Korraldada riigi teaduspreemiate andmist:

- 1) kehtestades Vabariigi Valitsuse määrusega riigi teaduspreemiate põhimääruse, milles nähakse ette teaduspreemiate suurus, liigid, määramise tingimused ja kord ning riigi teaduspreemiate komisjoni ülesanded ja töökord;
- 2) moodustades riigi teaduspreemiate komisjoni ning kinnitades selle koosseisu teadus- ja arendustegevuse valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul Vabariigi Valitsus korraldusega;
- 3) määrates riigi teaduspreemiad teadus- ja arendustegevuse valdkonna eest vastutava ministri esildisel, lähtudes riigi teaduspreemiate komisjoni ettepanekutest.

Põhjendus: Esiteks paragrahvi pealkiri on Vabariigi Valitsuse ülesanded, seega võiks ka lõiked/punktid sõnastatud olla ülesannete vormis. Teiseks, hetkel võib jääda mulje, et see ongi Vabariigi Valitsuse kõige olulisem roll teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korraldamisel, kuna üle poolte paragrahvi lõigete on pühendatud teaduspreemiatele.

6. **§ 5 lõige 4 täiendada pärast sõna „liikmed“ lauseosaga „kelleks on teadlaste ja ettevõtete esindajad proportsionaalselt valitsuse liikmetele“.**

Põhjendus: Teadus- ja Arendustegevuse ning Innovatsiooni Poliitika (TAIP) Nõukogu puhul on oluline järgida põhimõtet, et nõukogu koosseis oleks tasakaalustatud. Tegu on Vabariigi Valitsusele nõuandev koguga, mistõttu on oluline, et nii teadussüsteemi kui ka ettevõtluse esindajad (nõuandjad) on esindatud proportsionaalselt Vabariigi Valitsuse liikmetega. Selle põhimõtte kirjutamine seadusse annab kindluse, et teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni alase nõu andmise puhul on TAIPis ka tegelikult esindatud enamuses TAI valdkonna eksperdid.

7. **Täiendada § 6 uue lõikega „(6) Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni juhtkomisjoni täidab teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkondliku arengukava juhtkomisjoni ülesandeid“.**

Põhjendus: kuivõrd eelnõus on TAIPi Nõukogu ja TAIPi juhtkomisjoni ülesanded sarnaselt kirjeldatud, siis teeme ettepaneku lisada juurde ka nende funktsioonide erinevus.

8. **Teeme ettepaneku täiendada § 7 lõike 3 punkti 3 osas seletuskirja, täpsustades Haridus- ja Teadusministeeriumi rolli ministeeriumi teadus- ja arendustegevuste koordineerimisel.**

Põhjendus: Eelnõu näeb ette suuremat koordineerivat rolli HTMIle, seda lõpuni avamata. Eelnõu § 7 lg 3 punkt 3 ütleb, et HTM koordineerib ministeeriumite teadus- ja arendustegevust, lähtudes riigi strateegilistest eesmärkidest. Kuigi eelnõu seletuskirjas on välja toodud, et koordineerimise eesmärk on tagada TAI süsteemi terviklik toimimine ja areng, siduda ministeeriumite TA tugevamalt riigi strateegiliste sihtidega, tõhustada ministeeriumite koostööd TA kavandamisel ja rakendamisel ning parandada ametnike oskust kaasata poliitikakujundamisse teadust ja teadlasi, ei too eelnõu selgust, milles koordineeriv roll praktikas seisneb.

Üks võimalusi, kuidas seda teha, on läbi hetkel eksisteeriva TAI koordinatsioonikogu. Eelnõu seletuskirjas toodud põhjendus punktis 3.2, et “Eelnõu ettevalmistamisel leiti siiski, et ametnike tasandil tegutsevat koordinatsioonikogu ei ole vaja seadusesse tuua” ei ava piisavalt põhjendust, miks eelnõus või seletuskirjas koordinatsioonikogu ei kajastata. Mõistame ka seisukohta, mille kohaselt ei pruugi TAI koordinatsioonikogu olla efektiivseim viis koordineerimiseks ning see sõltub viisist, kuidas valdkondlik ministeerium endas sisemiselt TA-tegevust korraldab, kuid teada on ka, et teadusnõunikud on tõstatanud korduvalt vajadust sõnastada kogu roll seaduse tasandil. Teeme ettepaneku seletuskirjas detailsemalt avada, miks koordinatsioonikogu on otsustatud eelnõust välja jätta ning selgitada, kuidas HTM plaanib edaspidi paremini siseriiklikult ministeeriumite teadus- ja arendustegevust koordineerida ja kas ning milline roll on TAI koordinatsioonikogul või sarnasel koostöövormil.

Oluline on § 7 lg 3 punkti 3 vaadata koosmõjus eelnõu § 7 lõikega 1, mis ütleb, et ministeerium kavandab ja viib ellu oma valitsemisalale tarvilikku teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni, pidades silmas riigi ning valitsemisala teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegilisi sihte ja terviklikku toimimist - mis viitab ministeeriumi vastutusele selle tegevuse osas. Sellele viitab ka eelnõu seletuskiri punkt 6.1.2: “Ministeeriumitevahelise TA korraldamine eeldab teadus- ja arendustegevuse eest

vastutava ministeeriumi töö mõningast ümberkorraldamist seoses lisatööülesannetega, seega on tegemist olulise muudatusega.“

Samuti tuleks seletuskirjas selgesõnaliselt välja tuua, et valdkondlikel ministeeriumitel peab säilima § 7 lõikes 2 välja toodud ülesannete täitmiseks ja oma valdkondlike ressursside kasutamiseks iseseisev otsustuspädevus.

9. Täiendada seletuskirja § 8 lõike 3 punkti 6 selgitustega.

Põhjendus: vastav punkt sätestab, et teadus- ja arendustegevuse poliitika rakendusüksus "toetab teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni poliitikat teadus- ja arendustegevuse kohta informatsiooni kogumise, säilitamise, kättesaadavaks tegemise ja analüüsimisega" - kas see tähendab, et teadus- ja arendustegevuse kulusid ja statistikat kogub edaspidi ETAg (mitte enam HTM)? Seletuskirjas ei ole seda uue ülesandena käsitletud ega ole ka avatud, mida sellealase info kogumise all silmas on peetud. Palume seletuskirjas täpsustada.

10. Täiendada § 13 lõiget 14 lauseosaga „kooskõlastades selle innovatsiooni valdkonna eest vastutava ministeeriumiga“.

Põhjendus: tulenevalt § 17 lõikest 7 hakatakse äriühingust eraõiguslike teadus- ja arendusautustele asutuse teadus- ja arendustegevuse toetust rahastama innovatsiooni valdkonna eest vastutava ministeeriumi eelarvest. Kuna rahastuse aluseks on evalveerimine, peab MKMil kui rahastajal olema võimalus olla kursis evalveerimise protsessiga.

11. Täiendada § 15 lõiget 4 uue punktiga 2 „2) tagama, et tema läbiviidavad uuringud aitavad vastavalt soolise võrdõiguslikkuse seaduse § 10 kaasa naiste ja meeste ebavõrdsuse kaotamisele ja soolise võrdõiguslikkuse edendamisele.“.

Põhjendus: soolise võrdõiguslikkuse seaduses (§ 10) on haridus- ja teadusasutustele sätestatud nõue tagada, et nende "läbiviidavad uuringud peavad aitama kaasa naiste ja meeste ebavõrdsuse kaotamisele ja võrdõiguslikkuse edendamisele". Seetõttu teeme ettepaneku selle nõude nähtavuse parandamiseks ja seeläbi rakendamise tõhustamiseks lisada viide sellele kohustusele ka TAIKSi.

12. Täiendada § 16 lõiget 2 järgnevalt: lisada sõnade “soodustavad” ja “ühiskonna” vahele “majanduse ja”.

Põhjendus: kuigi majandus on osa ühiskonnast, annab selline sõnastus innovatsiooni riigieelarvelisele rahastamisele selge suunitluse panustada majanduse teadus- ja arendusintensiivsemaks muutumisse.

13. Muuta § 16 lõike 3 punkti 5 järgnevalt: “ettevõtja teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooni toetamine”. Muudatuse põhjendus on eelnevalt toodud.

14. Täiendada § 16 lõiget 4 lauseosaga „välja arvatud juhul, kui toetus on antud kooskõlas Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 või Euroopa Komisjoni määruse (EL) 2023/2831.“

Põhjendus: § 16 lõige 4 kehtib ainult juhul, kui toetust antakse väljaspool riigiabi. Juhul kui toetus antakse kooskõlas riigiabiireeglitega (üldise grupierandi määruse alusel või vähese tähtsusega abina), siis eristamine ei ole põhjendatud.

15. Peatükki 5 lisada järelevalve õigused ka innovatsioonivaldkonna eest vastutava ministeeriumile.

Põhjendus: kuna Vabariigi Valitsuse seaduse alusel on innovatsioon MKMi vastutusalas ning TAIKSi eelnõu eesmärk on erinevalt seni kehtivast TAKSist reguleerida ka innovatsiooni, siis peab innovatsioonitegevuste osas järelevalve tegemise õigus olema TAIKSis määratud ka MKMile.

16. Täiendada § 23 lõikega 4 järgmises sõnastuses „Asutuse teadus- ja arendustegevuse toetusele üleminekul tagab teadus- ja arendustegevuse valdkonna eest vastutav ministeerium äriühinguna tegutsevate eraõiguslike teadus- ja arendusasutuste rahastamise kogumaht kolme aasta jooksul üleminekule eelneva kolme aasta keskmise mahus ulatuses, mis eraldati baasfinantseeringuna äriühinguna tegutsevatele eraõiguslikele teadus- ja arendusasutustel.“.

Põhjendus: eelnõu koostamisel on olnud äriühinguna tegutsevate eraõiguslike teadus- ja arendusasutuste üheks suurimaks hirmuks ebaselgus edasise rahastuse ja selle mahu osas. Arvestades, et tegu on üpris suure ja põhimõttelise muudatusega, on asjakohane ka seda ülemineku sätetes kajasta, eriti kui sarnane säte on ka rahvusteaduste rahastamise osas.

17. Eelnõud läbiv ettepanek on TAI süsteemi osapoolte puhul kasutada nende juriidilisi nimetusi.

Põhjendus: TAI süsteemi osapooled on eelnõus ebaühtlaselt kajastatud, mis raskendab eelnõu lugemist ja arusaadavust: osadel juhtudel on kirjutatud selgelt välja osapoolte nimetus – nt Teaduse Akadeemia või Riigikantselei, teistel juhtudel on kasutatud umbmääraist nimetust, nt: Teadus- ja arendustegevuse poliitika rakendusüksus (selle asemel, et kirjutada Eesti Teadusagentuur). Ettepanek on kajastada osapoolte nimetusi ühetaoliselt läbi eelnõu (nt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium; Eesti Teadusagentuur, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus). Kui ka osapoolte juriidilised nimetused muutuvad, siis kehtib õiguslik järjepidevus.

18. Seletuskirjas täiendada mõjuanalüüsi punkti 6.6.

Põhjendus: seletuskirja mõjuanalüüsi punktis 6.6 tuuakse välja mõju avaliku sektori töökoormusele, nentides, et avaliku sektori töökoormust mõjutavad kavandatavad muudatused vähesel määral. Ometi on eelnõus märgitud, et ministeeriumitel tekivad lisakohustused seoses teadus- ja arendustegevuse aruandlusega, mida ei ole täpsemalt avatud. Lisaks suureneb töökoormus MKMis seoses äriühingutest eraõiguslike TA-asutuste rahastuse korraldamisega. Samuti, uut tüüpi koordineerimiselahendused võivad tekitada lisakohustusi. Seega ei saa mõjuanalüüsi hinnangut lugeda kohaseks ning ettepanek on see põhjalikumalt lahti kirjutada ning erinevate uute lisanduvate ülesannete valguses läbi hinnata.

Lisaks soovime pöörata Teie tähelepanu järgmistele vigadele ja ebakõladele eelnõus:

1. § 2 punkt 4 eemaldada lauseosa „või mis on läbinud institutsionaalse akrediteerimise vastavalt § 13 lõikes 5 sätestatule“.

Põhjendus: varasemalt on HTM selgitanud, et kõik asutused peavad läbima evalveerimise vähemalt ühe korra, seega „või“ on antud juhul eksitav. Kuna § 13 lõige 10 ütleb, et evalveerimise otsus jääb kehtima, siis pole kogu lauseosa üldse vaja.

2. Muuta § 2 punkt 10 sõnastust.

Põhjendus: punkti sõnastusest võib välja lugeda, et teadus- ja arendusasutuste alla kuuluvad ka ülikoolid ja evalveeritud kõrgkoolid, samas eelnõus läbivalt neid eristatakse. Seega üks võimalus on **lisada lause osa „välja arvatud ülikoolid ja evalveeritud kõrgkoolid“**. Kui siiski on mõeldud, et **teadus- ja arendusasutuste alla kuuluvad ka ülikoolid ja evalveeritud kõrgkoolid**, peaks seaduses läbivalt eristuse kaotama seal, kus teadus- ja arendusasutuste all peetakse silmi kõiki, kasutada mõistet „teadus- ja arendusasutus“ ning kui soov eristada, siis kasutada mõistet „ülikool“, „evalveeritud kõrgkool“ ning „teadus- ja arendusasutused välja arvatud ülikoolid ja evalveeritud rakenduskõrgkoolid“. Tegu on küll tehnilise punktiga, aga seadust lugedes peab olema arusaadav, mida on mõeldud, eriti nii keske mõiste, kui „teadus- ja arendusasutus“, all silmas.

3. § 5 lõike 1 esimeses lauses kustutada üleliigne "e"

4. Sõnastada § 7 lõige 2 järgmiselt: „Ministeerium valdkondliku teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni elluviimisel:“

Põhjendus: lugedes seaduse § 7 lõige 1 ja 2, võib neid punkte tõlgendada justkui, et mõned punktid (n: punkt 5) kehtivad ka teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni poliitika rakendamisel. Samas seletuskiri selgelt toodud, et § 7 lõige 2 seotud ministeeriumite valdkondliku teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga.

5. § 7 lõike 6 punkti 4 sõnastust muuta järgmiselt: „korraldab äriühinguna tegutseva eraõiguslike teadus- ja arendusasutuste teadus- ja arendustegevuse rahastamist riigieelarvest vastavalt käesoleva seaduse §-s 17 sätestatule;“.

Põhjendus: ühtlustada eelnõu tekstis mõisteid.

6. Muuta § 13 lõike 5 sõnastust, lisades ette lauseosa „Varasemalt evalveeritud“.

Põhjendus sama nagu § 2 punkti 4 puhul st institutsionaalne akrediteerimine saab asendada evalveerimist vaid juhul, kui asutus on varasemalt mingil hetkel evalveerimise läbinud.

7. § 17 lõikes 9 lisada lauseosa „Teadus- ja arendustegevuse toetuse“ ette sõna „Asutuse“. Tegu on läbiva veaga antud paragrahvis.

8. § 23 lõikes 3 asendada sõna „Tegevustoetusele“ lauseosaga „Asutuse teadus- ja arendustegevuse toetusele“.

Põhjendus: arvatavasti on sisse jäänud vana viide tegevustoetusele, mille uus nimetus on asutuse teadus- ja arendustegevuse toetus“.

Täiendavalt esitab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium järgmised kommentaarid ja ettepanekud rakendusaktide kavandite osas:

Asutuse teadus- ja arendustegevuse toetuse määramise tingimused ja kord

1. Ettepanek täiendada § 2 ja § 3 sõnastust või selgitada määruse seletuskirjas „kogumahtu“.

Põhjendus: arvestades, et asutuse teadus- ja arendustegevuse toetust rahastatakse kahe ministeeriumi eelarvest, võib „kogumahu“ mõiste tekitada segadust.

2. Mõistame, et tegu on kavandiga ning määrus koostatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koostöös, aga markeerime et **§ 7-9 sõnastab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium pärast tulemusosa tingimuste väljatöötamist**. Kooskõlastusele saadetud määruse eelnõus ei ole MKM nimetatud paragrahve sõnastanud.

Teadus- ja arendustegevuse evalveerimise taotlemise, läbiviimise ja tulemuse kinnitamise täpsemad tingimused ja kord

1. **Ettepanek muuta § 3 lõike 4 sõnastust järgmiselt:** „Teadus- ja arendustegevuse poliitika rakendusüksus (edaspidi evalveerimise läbiviija) kinnitab evalveerimise hindamisjuhendi, kooskõlastades selle eelnevalt teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonna eest vastutava ministeeriumitega.“
Põhjendus: äriühingust eraõiguslike teadus- ja arendusautustele asutuse teadus- ja arendustegevuse toetust hakkab rahastama innovatsiooni valdkonna eest vastutava ministeeriumi eelarvest. Seetõttu soovime olla ka kursis evalveerimise protsessiga.
2. **§ 5 täiendada lõikega**, mis kohustab evalveerimisega läbiviimisega seotud dokumendid, mis puudutab äriühingust eraõiguslike teadus- ja arendusasutusi, teha kättesaadavaks/kooskõlastada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga.
Põhjendus sarnane eelmise punktiga.

Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni juhtkomisjoni moodustamise kord ja töökord

1. **Muuta § 2 lõige 7 sõnastust järgmiselt:** „(7) teadus- ja arendustegevuse- ning innovatsioonipoliitika arengukavade fookusvaldkondi sealhulgas nutika spetsialiseerumise valdkondade edenemise hindamine ja ettepanekute tegemine nende muutmise kohta.“
Põhjendus: mõistame, et ei ole soovitud antud juhul otse kirjutada TAIEt ja selle fookusvaldkondi aga antud juhul leiame, et see mõiste on liiga lai. Mõistlikum on piiritleda siiski teadus- ja arendustegevuse- ning innovatsioonipoliitika arengukavade fookusvaldkondadega.
2. **§ 3 lõikes 2 asendada sõnad „vastav minister“ sõnadega „vastavaid ministreid“.**
Põhjendus: juhtkomisjon on kahe ministri ühine komisjon.
3. **§ 4 lõikes 1 „haridus- ja teadusminister ning ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister“ asendada seaduse eelnõus kasutatavate mõistetega „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonna eest vastutavad ministrid“.**
4. **§ 4 lõikes 3 „Haridus- ja Teadusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium“ asendada seaduse eelnõus kasutatavate mõistetega „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonna eest vastutavad ministeeriumid“, juhul kui eelnõus nimetusi ei muudeta.**
5. **§ 4 täiendada järgmise lõikega „(x) Vastavalt lõikes 2 kokku lepitule on koosoleku juhtiv minister esimees ja teine minister aseesimees.“**

Põhjendus: § 5 on toodud sisse mõisted „esimees“ ja „aseesimees“ aga pole selge, kes nad on ning kuidas nad määratakse/valitakse. Eeldusel, et esimees juhib koosolekut, kelleks on vastavalt § 4 üks ministritest, siis võiks samas paragrahvis olla sätestatud, kes on esimees ja aseesimees.

6. **§ 5 lõige 4 sõnastada järgmiselt:** „(4) Juhtkomisjoni tööd korraldavad ministeeriumid saadavad istungi päevakorra koos teiste vajalike materjalidega komisjoni liikmetele vähemalt üks nädal enne istungi toimumist.“
Põhjendus: kuna § 4 lõikele 3 korraldavad juhtkomisjoni tööd kaks ministeeriumit, siis võiks siin olla mitmus. Teine võimalus on muuta sõnastust sellisena, et materjalid saadab ette see ministeerium, kelle minister vastavat koosolekut juhib.

7. **Parandada § 8 ja § 9 olevaid määruse siseseid viiteid.** § 8 viidatakse § 8 aga õige on § 9, samuti § 9 viidatakse § 7 lõikele 3 aga õige peaks olema § 8 lõige 3.

Teadus- ja Arendustegevuse ning Innovatsiooni Poliitika Nõukogu põhimäärus

1. **§ 1 lõikes 2 asendada arv „12“ arvuga „15“ ning sõna „kaheksa“ sõnaga „kümme“.**
Põhjendus: kehtiva „Teadus- ja Arendusnõukogu põhimääruse“ alusel on 15 liiget, kellest kümme on teaduse ja ettevõtluse eksperdid ning esindajad. Alternatiivne võimalus on ka sõnastada seda propotsioonide kaudu ehk vastavalt Vabariigi Valitsuse liikmete arvule on sama palju teaduse ning ettevõtluse esindajaid.
2. **§ 3 punktis 3 asendada lauseosa „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni koostöökogus“ lauseosaga „teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni juhtkomisjonis“.**

Juhul kui Haridus- ja Teadusministeerium ei nõustu mõne eelpool toodud muudatusettepanekuga, siis palume Haridus- ja Teadusministeeriumis eelnõu eest vastavatel ametnikel ühendust võtta Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi innovatsiooni ja tehnoloogia ning strateegiaosakonna ametnikega, et selgitada, mis põhjustel muudatusettepanekutega ei arvestatud.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiit Riisalo

majandus- ja infotehnoloogiaminister

Mikk Vahtrus
+372 625 6389 Mikk.Vahtrus@mkkm.ee

Sigrid Rajalo
+372 625 6398 sigrid.rajalo@mkkm.ee

Külliki Tafel-Viia
+372 5036 492 kylliki.tafel-viia@mkkm.ee

